

4. *Gavalda 2002*: Gavalda, A. 35 kilos d'espoir / Anna Gavalda. – Montrouge : Bayard Editions Jeunesse, 2002. – 120 p.

Данная статья сосредоточена на исследовании проблематики ребенка и мира детства в процессе моделирования «рецептивного горизонта» художественного произведения. Для анализа выбрана повесть современной французской писательницы А. Гавальды «35 кило надежды». Единство методологических принципов рецептивной эстетики и мировоззренческих ориентиров XXI в. делает возможным изучение особенностей воплощения художественного мира «взрослого» прозаического произведения о ребенке. Внимание сосредоточено на особенностях интерпретации произведения о детстве в контексте проблемы поколений и современного общества.

Ключевые слова: художественный мир, (само)рецепция, интерпретация, моделирование, ребенок, поколение.

УДК 821.111:82–34.09

О.Р. Крючкова

Образ Христа-дитини як сюжетно-композиційний центр казки О. Вайльда «Велетень-егоїст»

У статті розглянуто ідейно-естетичну функцію образу Христа-Дитини в казці О. Вайльда «Велетень-егоїст».

В творчості письменника постійно присутні, іноді імпліцитно, проблеми релігії та образи зі сфери Біблії. Особливо це стосується його казок, в яких Вайльд відверто використовує стилістику біблійних притч. Що стосується «Велетня-егоїста», то тут простежується наскрізний мотив Христа-Дитини, який постає не лише як сюжетно-семантичний центр твору, а й як свідчення прихованого тяжіння письменника до християнської аксіології.

Ключові слова: *О. Вайльд, казка, християнство, християнська культура, образ Христа-Дитини, біблійна притча.*

The image of the Christ child as plot composition centre of O. Wild's fairy tale «The Selfish giant»

The article considers the ideological and aesthetic function of the image of the Christ Child in the fairy tale by O. Wilde «The Selfish Giant».

Writer`s work addresses, at time implicitly, religious issues and contains Biblical images. This is especially true to his tales, in which Wilde openly uses the style of biblical parables. Thus, the cut-through motif of the Christ Child can be traced in «The Selfish Giant» which appears not only as plot semantic centre of the work, but also as a testimony of the writer`s hidden inclination towards the Christian axiology.

Key words: *O. Wild, fairy tale, Christianity, Christian culture, the image of Christ-the Baby, the biblical parable.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

З постаттю О. Вайльда у свідомості зазвичай пов'язується не лише уявлення про блискучий письменницький талант: одразу ж згадуються й репутація «декадента» та звинувачення в аморальності, дорікання за «естетизм» тощо. Утім безумовно, що цей великий письменник не вичерпується тією однозначною роллю, яку він грав у контексті вікторіанської епохи. Є усі підстави гадати, що його навернення в католицизм після відбуття тюремного покарання не було свідченням простого психологічного зламу, бо в його творчості постійно присутні, хоча інколи й в імпліцитному виразі, проблеми релігії, питання совісті й, нарешті, образи зі сфери Біблії та християнського мистецтва. Не слід також ігнорувати тієї очевидної обставини, що естетизм, репрезентований О. Вайльдом, вів постійний напружений діалог з символізмом, в якому важливе місце займали питання християнських підвалин культури. Варто зазначити, що такий заглиблений в релігійні проблеми символіст, як Ф. Сологуб, звертав увагу на присутність в вайльдовій творчості морального первня. Особливо ж це стосується казок Вайльда, в яких відверто використано стереотипи та стилістику біблійних притч.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

З цього погляду видається перспективним розглянути відому казку О. Вайльда «Велетень-егоїст», де простежується наскрізний мотив Дитини-Христа, з яким у хронотопі твору пов'язано надію на воскресіння пригніченого зимою саду Велетня. Особливо важливо усвідомити роль фіналу, в якому акцентовано екзистенціальну проблему Смерті та розгорнуто в художньо-образній формі теологічну (сотеріологічну) концепцію Порятунку й Воскресіння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.

Не можна сказати, що подібні питання залишалися поза увагою дослідників. Так, у статті О. П. Кудлей «Переоцінка сутності естетизму з позицій християнства в сповіді Оскара Вайльда «De profundis» плідно розвивається теза А. Образцової, котра акцентувала щирість вайльдової сповіді й розгорнуто переконливий аналіз духовно-етичної еволюції письменника та його рух до церкви [2].

Що ж до конкретного аналізу християнського підґрунтя «Велетня-егоїста», то варто звернутися до кількох статей, в яких це питання стало предметом окремої уваги.

Так, М. Чебракова, аналізуючи казку «Велетень-егоїст», розглядає тему смерті велетневого саду та його відродження як алегорію про покарання або заохочення людських вчинків з боку Бога, який у такий спосіб оцінює дії велетня [4]. З точки зору М. Чебракової, зміна пір року у саду велетня є проявом ставлення до нього Бога: так, коли велетень-егоїст проганяє дітей з саду, то там оселяється Зима (що свідчить, за думкою дослідниці, про негативне ставлення Бога до дій персонажа); остання йде звідти лише коли велетень змінює своє ставлення до дітей (це є проявом любові Бога) [4, с. 31].

Цікавими є спостереження О. Купріянової щодо сполучення у казці «Велетень-егоїст» двох культурних традицій: генезис теми велетня прослідковується у кельтській міфології, а тематика дітей (дитинства) у даному

тексті виразно пов'язується з християнською культурою [3]. Але усе ж таки й Велетень, і Дитина є загальнолюдськими архетипами; так, і велетні, й Дитина помітно репрезентовані на сторінках Біблії. Інша справа, що у вікторіанській Англії ці архетипи дійсно диференціювалися, й Дитина, при опорі на майже двохтисячорічну церковну традицію, вже асоціювалася найперше з Христом, в той час, коли постать велетня стала пов'язуватися з язичницьким фольклором, вивчення якого у ХІХ сторіччі присвячувалося багато уваги.

Дж. Шевчук висловлює цілком слушні (хоча й дещо парадоксальні) думки стосовно моральної дилеми, перед якою опинився велетень, прив'язуючи ситуацію до проблеми егоїзму й потрактування цієї етичної колізії у християнській культурі [5]. Так, важко не погодитися з тим, що казка глибоко вкорінена в християнстві, що сам велетень може розглядатися як св. Христофор, але щодо безкорисливості та «перевиховання» велетня через позбавлення його егоїзму – тут криється пастка, оскільки, на думку автора, можна стверджувати, що велетень, навіть після зустрічі з хлопчиком Христом, так і не набув християнських чеснот, залишившись егоїстом. Скажімо, коли він дбає про повернення дітей – то він це робить заради саду, який має знову квітнути, але не заради людинолюбства. Можна погоджуватися чи не погоджуватися з таким потрактуванням, але, на наш погляд, воно має повне право на існування.

Зустрічаються й сумнівні, написані поза межами наукового сумління розвідки. Так, О. Купріянова стверджує, що під впливом дітей, в першу чергу, звичайно, – хлопчика Христа, відбувається переродження головного героя казки з класичного втілення фольклорного злого велетня-людожера до «культурного» біблійного гіганта» [3, с. 50]. Втім, «біблійні гіганти» фігурують не в Біблії, а в апокрифічній книзі Єноха, й з ними пов'язується зовсім не культура в духовному розумінні, а суєтний та порочний, виключно гедоністичний стиль життя. Більше того, дослідниця навіть ладна побачити тут альянцію на історію

«іншого біблійного велетня – святого Христофора», хоча цей персонаж фігурує не в Біблії, а в агіографії, й чого-чого, а егоїзму в цій постаті годі шукати – доволі вказати, що його ім'я означає «той, хто несе Христа». Таке «хапання по вершках» може лише дезорієнтувати читача.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Цих прикладів досить, щоб переконатися, що саме образ Христа в цій казці залишається малозрозумілим, його функція – до кінця не з'ясованою, хоча відчувається, що саме ця постать є ключовою в образній системі твору.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Образ Христа у казці зустрічається двічі. Вперше Христос постає лише як один з дітей, що грають у саду велетня, причому він – найменший з них. Коли велетень бачить, що в сад повернулася весна, то він звертає увагу, що вкриті квітами всі дерева, на яких сидять діти, крім одного, під яким стоїть хлопчик – настільки маленький, що він не в змозі забратися на гілку. Серце егоїста пом'якшується; Велетень допомагає Дитині-Спасителю, а той його цілує. «Only the little boy did not run, for his eyes were so full of tears that he did not see the Giant coming. And the Giant stole up behind him and took him gently in his hand, and put him up into the tree. And the tree broke at once into blossom, and the birds came and sang on it, and the little boy stretched out his two arms and flung them round the Giant's neck, and kissed him» [6, p. 41-42]. З цього моменту велетень вже не покидає думати про цього маленького хлопчика, який вперше продемонстрував йому всю принадливість емпатії й любові. Велетень постійно запитує про цього хлопчика в інших дітей, але ніхто не знає його.

Врешті-решт, ставши старим та немічним, велетень знову зустрічає Дитину, яку так полюбив. Втім, хлопець поранений, на його руках та ногах сліди цвяхів, а на питання

велетня «Хто насмілювався поранити тебе?» він відповідає, що це – рани любові.

«And when he came quite close his face grew red with anger, and he said, "Who hath dared to wound thee?" For on the palms of the child's hands were the prints of two nails, and the prints of two nails were on the little feet...» [6, p. 43-44]. Це викликає в велетня вибух гніву: «"Who hath dared to wound thee?" cried the Giant; "tell me, that I may take my big sword and slay him"» [6, p. 44].

"Nay!" answered the child; "but these are the wounds of Love."

"Who art thou?" said the Giant, and a strange awe fell on him, and he knelt before the little child.

And the child smiled on the Giant, and said to him, "You let me play once in your garden, today you shall come with me to my garden, which is Paradise» [6, p. 44].

Безумовно, що в цій ситуації можна за бажання прочитати й певне гомосексуальне забарвлення, але справа в тому, що письменник саме і розгортає історію цієї любові в платонічному дискурсі, що буквально співпадає з сьогоднішніми рекомендаціями гомосексуалістам з боку Ватикану щодо переформатування почуття до особи своєї статі саме в такий спосіб. Більше того, Святий Престол почав переглядати ставлення до особистості й літературної творчості О. Вайльда, акцентуючи, що письменник «був людиною, яка під машкарою аморальності запитувала в себе про те, що було б вірним, а що помилковим, що правдивим, а що брехливим» [1].

У всякому разі, сам автор був глибоко зворушений власним твором, і висота його почуттів не підлягає сумніву. Так, за спогадами сина письменника Вівіана, коли його брат запитав батька, чому в його очах стояли сльози, коли він читав дітям «Велетня-егоїста», той відповів, що істинно прекрасні речі завжди викликають у нього сльози. І це більше за все нагадує релігійне переживання.

Висновки з даного дослідження і перспектива подальших розвідок у даному напрямку.

Таким чином, у казці «Велетень-егоїст», написаній задовго до ув'язнення й формального навернення в християнство, виразно прослідковується складність авторської позиції, бо, Вайльд, епатуючи суспільство й декларуючи естетизм, насправді залишався прихованим прихильником християнських цінностей.

Література

1. [Ватикан похвалив Оскара Вайльда попри підозри у гомосексуалізмі ...](#) : [Електронний ресурс] – Загол. з екрану. Режим доступу: vsiknygy.net.ua/news/4056/amp/.
2. Кудлей Е. П. Переоценка сущности эстетизма с позиций христианства в исповеди Оскара Уайльда «De profundis» / Е. П. Кудлей // Наукові праці [Чорноморського державного ун-ту ім. П. Могили, комплексу «Києво-Могилянська академія»]. – Серія: Філологія. Літературознавство. – 2009. – Т. 124. – Вип. 111. – С. 59-64.
3. Куприянова Е. С. Своеобразие пространственной организации сказки О. Уайльда «Великан-эгоист» / Е. С. Куприянова // Вестник Новгородского гос. ун-та им. Ярослава Мудрого. – 2004. – № 29. – С. 49-55.
4. Чебракова М. А. Мотив смерти в оптимистических сказках Оскара Уайльда / М. А. Чебракова // Вестник Санкт-Петербургского университета. – Серия 9. Филология. Востоковедение. Журналистика. – 2009. – Вып. 1. – Ч. 1. – С. 30-36.
5. Szewczyk J. “The selfish giant”: A study of Christian selfishness / Jo Szewczyk: [Електронний ресурс]. – Загол. з екрану. Режим доступу: https://www.academia.edu/15613897/The_Selfish_Giant_A_Study_of_Christian_Selfishness?auto=download.
6. Wilde O. The happy prince and other stories / Oscar Wilde. – N.Y.: Frederick A. Stokes Company, 1913. – 204 p.

Крючкова О. Р. Образ Христа-младенца как сюжетно-композиционный центр сказки О. Уайльда «Великан-Эгоист»

В статье рассмотрено идейно-эстетическую функцию образа Христа-Младенца в сказке О. Уайльда «Великан-эгоист».

В творчестве писателя присутствуют, иногда имплицитно, проблемы религии и образы из Библии. Особенно это касается его сказок, в которых Уайльд открыто использует стилистику библейских притч. В «Великане-эгоисте» можно проследить сквозной мотив Христа-Младенца, который

предстает не только как сюжетно-семантический центр произведения, но и как свидетельство скрытого тяготения писателя к христианской аксиологии.

Ключевые слова: О. Уайльд, сказка, христианство, христианская культура, образ Христа-Младенца, библейская притча.

УДК 821.133.1-31(494)"20"М.-Ж.Уреш:7.037.5

І. Б. Кушнір

**Проблема сімейних цінностей у романі М.-Ж. Уреш
«Слуги ночі»**

Відома швейцарська письменниця Марі-Жанна Уреш, лауреат премії Е. Рам'єра 2013 р. за роман «Слуги ночі» (2010), демонструє поєднання сюрреалізму, поетичного магічного реалізму з елементами реалізму для відтворення кризи родини Смутків, що стали жертвою економічної кризи. В аналізованому творі доведено вияв у романному просторі будинку як символу домашнього вогнища, який захищають усі персонажі. Підсумовано, що роман «Слуги ночі» у формі фантасмагоричної казки трактує проблеми сучасної родини. Досліджено символіку образів, виявлені численні алюзії на твори письменників світової літератури.

***Ключові слова:** реалізм, магічний реалізм, символ дому, роман, сім'я.*

M.-J. Urech, a famous Swiss writer who received E. Ramier Award in 2013 for her novel «Valets of the night» shows a combination of surrealism, poetic magical realism and realism to speak about the crisis of Sadness family, the victim of economic crisis. The House is present as a symbol of hearth protected by all characters. It has been proved that the novel "Valets of the night" reveals the problem of a modern family in a form of phantasmagorical tale. Symbolical images have been studied;